

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Llibrería Espanyola, Rambla del Mitj, núm. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger. 5.

¡ AQUÍ LA TENEN

LA GROSSA DE MADRIT

CRONICA

EL COMEDIANT

EN Rakú se 'ns en ha anat ab aquelles mil pesetas promesas á qui li fés «jurar la Constitució», com deyan al café, á qualsevol dels cafés ahont no 's parlava d'altra cosa. El japonés invencible ha fet per aquí, en petit, la guerra de Russia. Jo ja ho veig. ¿Cóm dintre us heu de barallar ab un home que pessiga ab els dits dels peus y té unas camas de ferro colat, abonyegadas com á ceps? Si 'l bon bras fa la bona arma, figureus lo que será quan bras y arma fan una sola cosa, y encare quedan las camas que 's mouhen y agafan, y torsan com á braços. El japonés es un' arma tot ell, un' arma batuda á l'enclusa, no pera lluytar sino pera guanyar. Per aixó guanya. En la seva categoria d'entreteniment sense *literatura*, el «jiu jitsu» val bastant més que *La gatita blanca*, aném á dir. Aquell homenet de cara recuyta, impassible, curt de vista y llarch de gambals, que per la fesomia lo mateix pot tenir vint y cinch anys que cinquanta, ens ha ensenyat á no tenir por. ¿Qué voleu més? Las sevas llissóns experimentals fan veure que alló de la manya superior á la forsa, no es cas d'inspiració heróica, sino aprenentatge que vosté y jo som capassos de seguir. Segurament els que sortían de Novetats no s'haurían deixat «atracar» aixís com aixís; y qui més qui menos hauría probat d'aplicar la regla de l'urbanitat japonesa que diu: «Si 't visita un amich, feslo seure de bon grat; si se t'acosta un enemich, feslo seure per forsa.»

*
*
*

Se 'ns en ha anat en Rakú y ens torna en Gual ab son Teatre Intim, *aixoplugat* á Romea. El divendres passat, la funció inaugural va omplir la sala casi tota d'abonats, y d'abonats indulgents. Vol dir que 's pot parlar de l'empresa d'en Gual sense por de perjudicarlo y cumplir la obligació de dir la veritat, qu' ell ja se la mereix. Ara n' es l' hora de dir la veritat, y jo la vull dir ara y sempre, net de qualsevolga dels interessos y de las venalitats que l'enterboleixen. Avuy sé que tota paraula de veritat es llevar. La terra está ben femada de cosas mortas. ¡Sembrém!

Donchs la veritat del Teatre Intim, la veritat del nostre art teatral, es desoladora. Ningú s' ha d'ofendre, perque no es de ningú la culpa qu' es de tothom. Potser el públich hauría de volguer triar, hauría de rebutjar espectacles indignes de personas una mica cultas, per bruts sense solta ó per carrinclóns y puerils. Es clar que no 's pot obligar á triar á la desgraciada turba dels embrutits per la ignorancia, la miseria y els treballs forsats; no, jo 'm refereixo á las suposadas *classes directoras*. Pero, ben mirat, la obligació que voldríam imposar sería exstrictament negativa; es á dir, que 's reduhiría á l'abstenció d'anar al teatro. Aixís y tot, jo crech que fora un bé.

Suposém que 's practica aqueixa abstenció, pera sortirne quan s'anuncihi un' obra de bona fé y de bona voluntat. Donchs no se 'n treurá res; perque, ara com ara, es imposible conseguir fer feyna d'art en cap teatro de Barcelona... Hem quedat en que ningú s' ha d'ofendre... Escenaris arreglats pera un espectacle que estigués bé—fantástich ó realista, tant se val—no n' hi ha. Y no es aixó lo pitjor sino que tampoch hi ha l'instrument essencial pera realisar l'obra: el comediant.

Dos sigles enrera deya Diderot que 'l comediant ho era per recurs, no per vocació, y que per aixó coixejava tot sovint. Al sigle XVIII se feyan cómichs

els que no tenían prou pit pera tirarse de cap á mar. Al 1780 un cómich portugués escribía un memorial demanant un capellá que 'l confessés á n' ell y á la seva familia, perque no 'l trobava á las dotzenas d'iglesias de Lisboa. Y deya ab molta rahó que no deuria ser tan degradant el seu ofici, quan una persona de la real familia l'havía anat á veure representar. Pero no hi valían rahóns: l'ofici de cómich era infamant. Al sigle XX els actors son ciutadans com els altres, guanyan més que 'ls altres assalariats y son més considerats que 'ls altres, quan consegueixen ferse aplaudir. Pero á Catalunya, y qui diu á Catalunya diu á Espanya, se pot assegurar, ab poquetas excepcions, que son actors sense vocació, que ho son per recurs. Y sino, repareu com la miseria, creixent ab l'escassedat de feyna, ha anat omplint las taulas d'un proletariat idéntich al que treballa per qualsevol jornal á las fábricas y als magatzems. ¿Qué 'ls hi heu d'exigir, sent aixís? La flamarada, que solsament la vocació encén, no 's pot suplir ab res. Donchs heu de renunciar á l'interpretació de l'obra d'art escénich, perque suposant que hi hagi algún actor veritable, els altres ho tirarán tot á norris. «¡Oh!—diren—es que volguer una companyia de genis, no se l'hi acut més que á un toca-campanas com vosté! ¡Vés si 'ns fará creure que fora d'Espanya els actors son, del primer al darrer, artistas de cap de brot!»

No 'n son, no; pero cada hù es sufficient pel paper que li donan. Y aquí vé la nostra inferioritat. Á fora d'Espanya, l'actor—lo mateix que 'l comerciant ó 'l sabater—ha sigut, en general, educat regularment. Aquí, aixó es lo excepcional. L'educació li dona una gran ventatja, que prou se coneix á l'escenari. Els nostres actors la suplirían, vull concedirho, ab la viva espontánea de la gent de Mitjdia, y ab la viva sugerida per l'estímul de la necessitat. Pero aqueixas vivesas no lluheixen, ofegadas per las condicions del treball escénich. Vull concedir més ara; vull concedir que 'ls nostres actors son artistas de vocació. ¡Pobre del artista qu' ha de representar deu obras cada senmana; que de las nou á las dotze de la nit té de ser amo y criat, marit calssas y galán irresistible! De las deu obras n'estudia tres ó quatre, després una, y al últim s' ha de rendir y sortir-se á la bona de Deu. Llavoras ja no sab lo qu' ha de dir ni lo qu' ha de fer; no més ho sab l'apuntador que li va dictant mot á mot. El diálech camina trontollant, ensopegant, cayent á terra pera alsarse desseguida ab un crit desentonat. El personatge 's desfá naturalment, trossejat per aquella incoherencia; lo mateix pot ser un pacífich qu' un busca bronquinas, un enamorat qu' un *aquí me las den todas*. L'actor, llavoras, s' encara ab el públich y abandona decididament el paper que no sab, pera ferse aplaudir, costi 'l que costi. Y venen els farciments de baladrejar, de gesticular, de tartamudejar, de remugar, que li fan de passera entre las frasses agafadas al apuntador. Y l'obra, dislocada, desafinada, trencada, pert tot l'interés. Després el farciment ja es habitual; l'actor se 'n fa una manera seva, s'avesa á servirse, sigui l'obra que 's vulgui. El públich, el seu públich, li aplaudeix precisament alló que no es de cap obra. Els artistas de Romea, dels que s' ha servit en Gual, han arribat casi tots á n' aqueix estat. Pera trobarne algún que se 'n escapi, hauríam de comensar á llegir la llista de la companyia pel cap-de-vall.

Vetaquí perque la bona voluntat del creador del teatre Intim, no ha creat l'obra d'art qu' ell deu somiar. De miracles no se 'n fan. Y l'intransigencia no s' aconsella.

TULP

LA PINTURA HUMANA

LA NOSTRA GENT

COLORAINAS

El jove que té setze anys
y derrotxa sense mida;
que 'ls pesars li son extranys,
y no sab qué son afanys
per guanyars' la trista vida;
que per tot es ben rebut
y en cap part del món fa nosa,
en que no tingui virtut,
aquest jove se m' acut
que ho veu tot color de *rosa*.

El gomós encartronat
que 'l veureu moltes vegadas
per la moda exclavisat
ab el coll encarcarat,
fent l' os per las cantonadas,
que visita las floristas
y ab la seva mala fila
d'ú que fa moltes conquistas
entre 'l ram de las modistas...
tot ho veu de color *lila*.

L' infelís que té la dèria
de volguer treure la rifa
per sortir de la miseria
y que pren per cosa seria
lo qu' es sols una enganyifa;
que assegura molt formal,
que l' esperança may pert
de treure, com per son mal
gasta en bitllets el jornal,
tot ho veu de color *vert*.

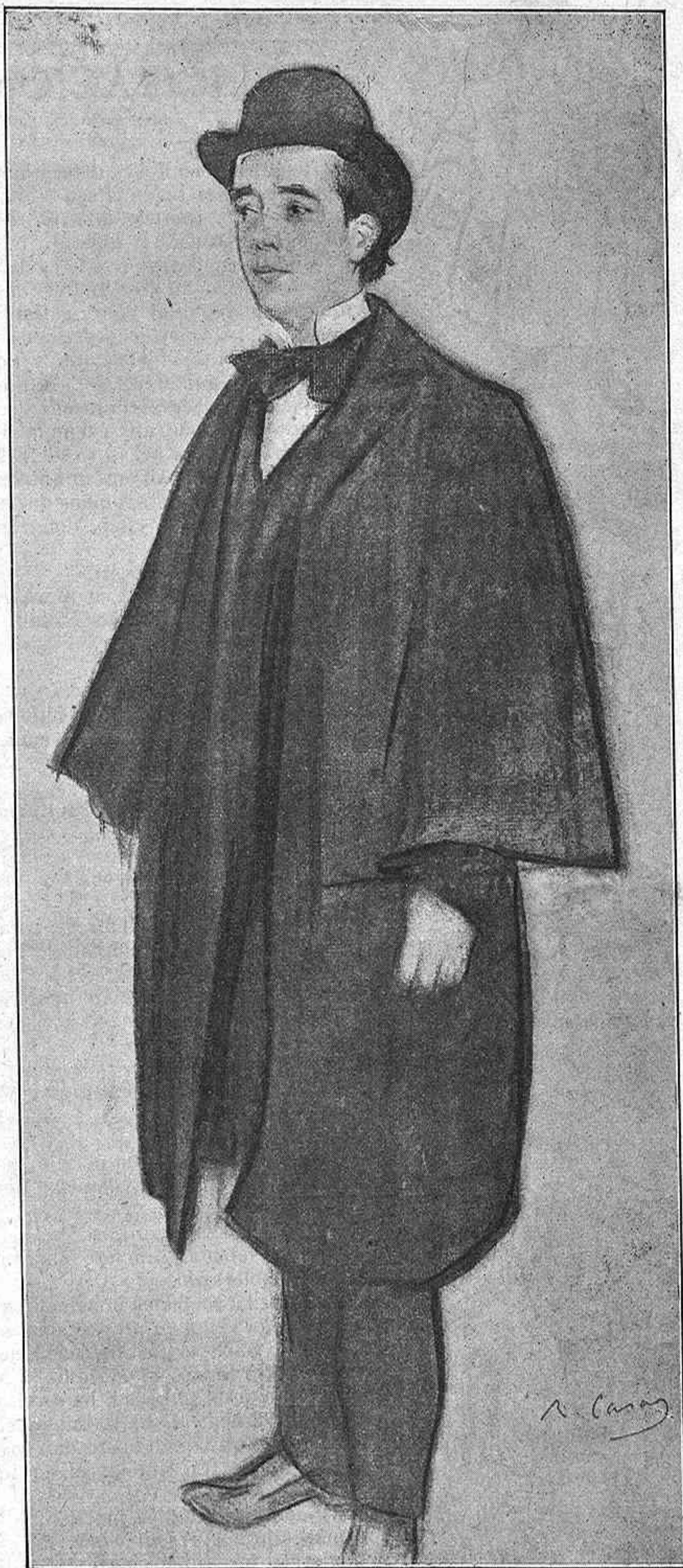
Aquell que perque 'ls diners
li sobran, pretén ser noble,
y avuy se 'l veu pe 'ls carrers
apartantse dels obrers,
y dihent pestes del poble;
que no fa molt temps anava
venent xufas y cacau,
y burillas replegava,
com que 's creu tenir sanch blava...
tot ho veu de color *blau*.

El sectari que 'ns aterra
ab els seus crits d' extermini,
predicant ayrat la guerra
á la dreta... y á l' esquerra,
sens que tingui quí 'l domini;
aquest ser tan depravat,
que frenétich y mitj boig
sols practica la maldat,
aquest, ja ho tinch observat
que ho veu tot de color *roig*.

L' home desinteressat
que tan sóls el bé practica,
quan veu més d' algun malvat
que ab molt poca caritat
els seus bons actes critica,
y 's veu combatut ab sanya
mentre 'l dolent se la campa,
cosa freqüent aquí á Espanya,
que ho vegi tot, no m' extranya...
Idel color de *fum d' estampa!*

L' home ple de pretensions
que desitja una xicota,
y de nit, sota 'ls balcóns
de casa d' ella, cansóns
entona ab veu de granota;
mentres ella com un roch
está dormint; si aixís passa,
aquest infelís badoch
ho veu tot de color *groch*...
¡qu' es color de la carbassa!

Y á tothom li passa igual.
Jo, estich boig per la Dolors;
y quan veig que del meu mal
se 'n burla, y no 'n fa cabal...
ho veig tot de *mil colors*.
La puresa 'm sembla llot;

ADRIÀ GUAL

Director del Teatre Intim.

¡Si jo tragués la grossa!

—¡Ja guiaria un altre!

—Al nou per cent...
Ivés quina rendeta!

—¡Ah!... Llavoras donaria el pes legal... ¡Vaya si 'l donaria!

tinch al cor un gros enuig
que no 'm deixa dir ni un mot;
en fí, vaja, que ho veig tot...
¡de color de gos com fuig!

LLUÍS G. SALVADOR

FELICITACIONES

¡Es el día terrible!

Pero 'l senyor Gasull está determinat.

—Totas las cosas tenen el seu límit,—s' ha dit.—
Jo, en aras de la tradició, m' avindré á aceptar las felicitaciones que consideri lógicas y tolerables; pero quan l' abús traspassi las fronteras de lo admisible; quan las *décimas* se 'm desmandin; quan l' onada de felicitadors m' arribi al coll, agafaré la pistola y... ¡ahí queda eso!... Sense consideracions á res ni á ningú, m' aixecaré la tapa del cervell, y 'l qui vulgui felicitar-me, que vingui al cel, ó al infern, ó allá hont la meva planeta se serveixi durme.—

Y cridant á la Tuyas, una vella que 'l serveix desde que la febra groga del 70 va tenir la bondat de deixar-lo viudo, li diu ab un tó que deu semblarse molt al que 'ls emperadors romans devían usar quan, presidint las festas del circo, donavan l' ordre de deixar anar las fieras:

—¡Obra, y que vajan entrant!

El primer que 's presenta es un marrequet, negre com els pensaments del senyor Gasull.

—Que per molts anys...

—¿Qui ets tú?

—El noy que 'ls porta el carbó.

—Té, y que 'ls turrons no se t' indigestin.

El segón es un homenás com un sant Pau.

—¡Felissas festas!...

—No us recordo...

—Jo sí; ¿sab... «Déixamelas ben lluhentas.»

—¡Ah!... Sou el llimpiabotas...

—El mateix. Y com que avuy es la diada d' aixó de las *décimas* y he vist que vosté no venía, he pensat...

—Sí; heu pensat que, á falta de botas, també el portamonedas es objecte llimpiable... Teníu.

—Un milió de gracias!...

Y entra en escena el felicitant número tres.

—¡Falices!

—¿Qui sou?

—El que li pren el pé.

—¡Ay!... Las senyas son molt vagas. ¡N' hi ha tants y tants que me 'l prenen!...

—El seu barber, home!...

—Es cert!... La solemnitat del día 'm té tan trastornat, que no heu d' extranyar que... Teníu, preneu-ne la bona voluntat.

—Salut... y á las sevas ordres!...

Y apareix el felicitant número quatre.

—Si no es molestarlo...

—¡Al contrari!... No podeu imaginarvos la satisfacció que la vostra visita 'm proporciona, sobre tot no tenint, com no tinch, el gust de conéixeu...

—¡Cóm!... ¿No coneix al Mero de la Nueva Constancia? ¿El que tants vespres li ha servit el café, y li ha portat *El Diluvio* y li ha tancat aquella vidriera que 'ls parroquians deixan oberta tan sovint?...

—¡Teniu rahó!... ¡En Mero!... ¡El servicial Mero!... Aquí va...

—Bon Nadal y hasta més veure!...

Y van seguint las presentaciones.

El baylet del forner, el repartidor del diari, el que posa aygua al contador del gas, el minyó que porta el ví, l' aprenent del sombrerer, el mosso del sastre, el fill de la bugadera, el vigilant, el sereno, l' escom-

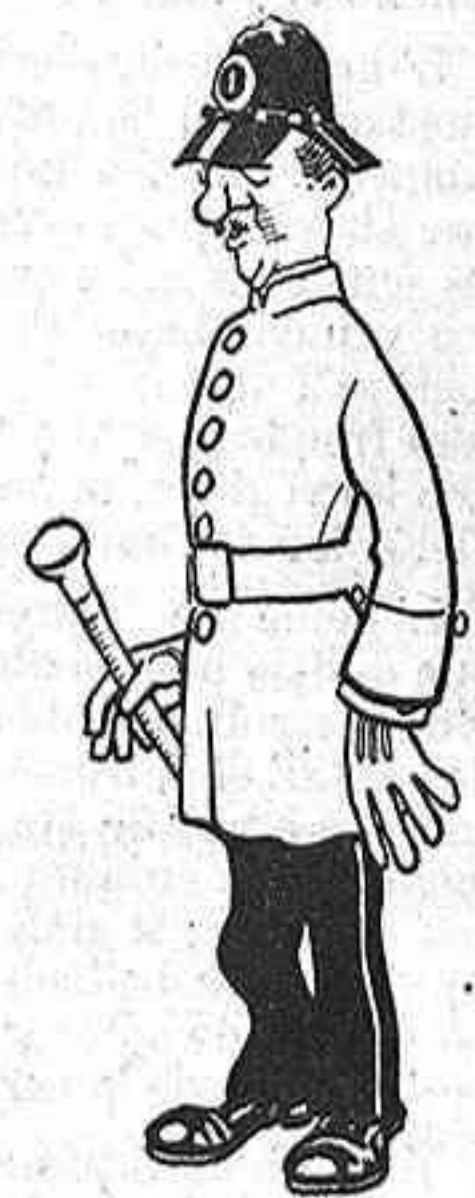
¡Si jo tragués la grossa!

—¡Cap á Monte-Carlo á fer saltar la banca!

—Me faría un palacio, ab totas quatre fatxadas de cara al sol.

—¡Dimitía, dimitía incontinentil!

¡Si jo tragués la grossa!

—¡Pobra Linda!.. ¡Quins requisidets li faria!

briayre, l' home de las conductoras, el porter, l' herbolari, el lampista, la mosseta de la llet, l' empapeador, el carter, la planxadora... un verdader exercit de pidolayres que ab la rialleta als llabis, la codicia al cor y la *décima* á la má, atacan al pobre senyor Gasull y 'l saquejan, y l' esquilman, y 'l despullan... y l' obligan al fí á apelar al recurs supré de las ánimas atribuladas.

—¡No puch més!—exclama el desventurat senyor, aprofitant un moment, un curt moment de respiro que 'ls felicitants li concedeixen:—Ara que no hi ha ningú... ¡vinga la pistola!...

Pero, en el fatal instant en que 'l senyor Gasull posa 'l dit al gatillo, una figura esquálida 's planta al davant seu y una má infantil li allarga una *décima*.

—¿Un altre?... ¿Qui ets tú?

—Soch l' escolá de la parroquia.

—¡Ah! ¡La Providencia t' envia!... Té, pren aixó y ves á dir al rector que 'm prepari l' enterro, ab els capellans que vulgui... pero sense felicitació.

Y... ¡pim!...

Mentres l' escolanet corre escalas avall, el cos del senyor Gasull cau tan llarch com es sobre l' alfombra.

A. MARCH

¡Si jo tragués la grossa!

—Demana inmediate-ment lamá de la Clotilde...

—Regalaría un manteu á mossén Lluç y enviaría trenta duros al Papa.

GLOSARI

El glosador està entusiasmat pel floret i diversitat d'idees que ha donat la nostra joventut, a fi de crear un Teatre Municipal que sia digne de la Ciutat, que per sempre alabada sia. Pot ser no n'hi ha cap que sia prou práctica, però totes són encoratjables. Hi ha qui voldria'l teatre aprop del mar, am vistes al llati, voltat de roses i llozers; qui'l voldria a dalt del Tibidabo, coronat de romanins i am força ginesta a les esquerdes i farigola en els capitells; qui'l voldria clàssic, completament clàssic: un Parthenon en els Josepets; qui a la Plaça de Catalunya, tornant-la a omplir, ara que ja és buida; i qui aterreria dugues pomes (manzanas), i am quatre fatxades per poma; i qui expropiaria l'Aixamplis (Ensanche) pera que quedés més airejat. De lo que hi farien a dintre, un cop tinguéssim l'edifici, ja'n parlariem més endavant. Les obres són lo de menos, en el teatre, i de fer obres aquí ja'n sabrem, perquè tots sabem com tenen de fer-se, encara que no les haguem fetes. La joventut, com als nostres pares, els preocupa molt la fatxada. Primer vol anar per la finca, i després anirem pels veïns. Ara és clar que pot succeir lo que va passar a un propietari que va fer-se una casa bona: que pera gaudir de la fatxada se'n va anar a viure al pis del davant. Déu faci que no haguem de viure a davant del nostre teatre pera que a dins no hi hagi comedia!

XARAU

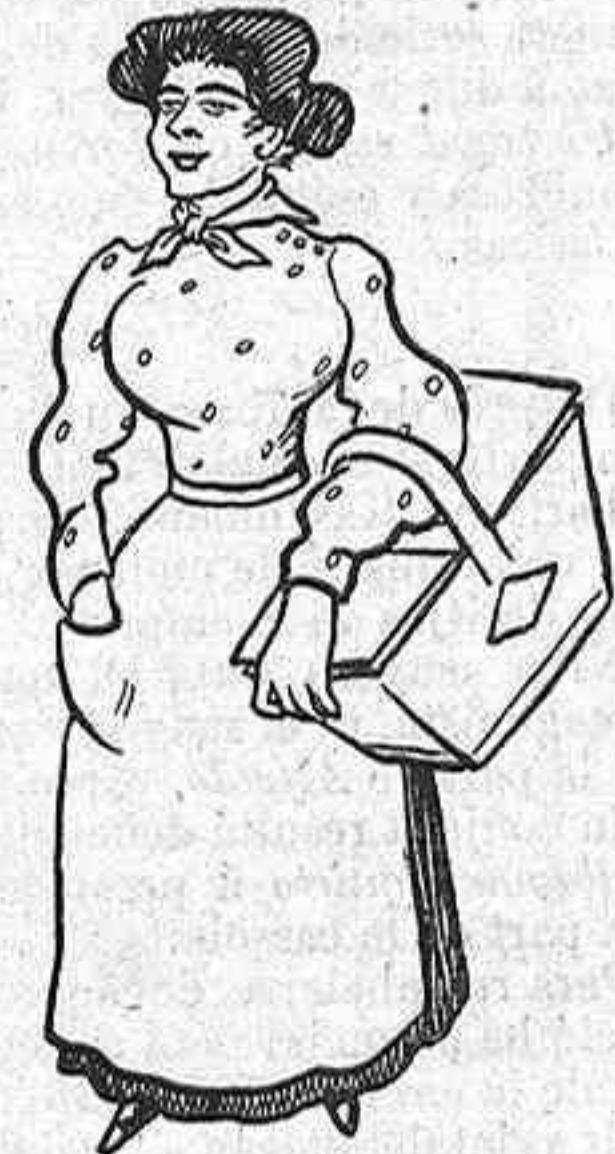

—Compraría las perdius vivas, las lligaría... ly á veure si llavoras errava tants trets com aral

¿Vols vení al cim de l' alta serra?
Encare es nit, més ¿qué hi fa aixó?
Mentre en tos ulls l' amor hi esclati,
no vuy pas altres resplandors.

Delit y amunt, ferma companya,
fins assolí els més alts turons!
Las vincladissas ginesteras
ens brindarán un dols repós.

D' allí veurás com la estelada
se desdibuixa poch á poch,
y com la boyra ronsaguera
á nostres peus s' esmuny y 's fon.

—¡No sisaría may més, may més!

—Aniria á demanar caritat len carretel-la descuberta!

Allí, ben junts, bo y sadollantnos
de llum, d' essencias, de color,
ab els ulls fits en la mar blava
esperarém que surti el sol...

Y quan el sol besi la terra
ab un exténs y ardent petó,
tú y jo en un bés més llarch, més cálit,
consagrarém el nostre amor.

MAYET

PRINCIPAL

Ha fet bé la empresa en reproduhir *La Santa Espina* d' en Guimerá. Era una verdadera llástima que tants elements costosos quedessin á l' ombra, tota vegada que hi havia encare molta gent que no havia pogut gaudir sas bellas y tota vegada que ara com ara no s' ha donat ab una obra grossa pera substituhirla.

La obra dels Srs. Guimerá y Morera cada día 's més celebrada.

Dimecres passat tingué lloch la tercera funció de la tercera serie de vetlladas del C. N. R. Formavan el programa dugas obras del Sr. Pous y Pagés: *El mestre nou* y *Un cop d' estat* que foren aplaudidas. La concurrència nombrosa y escullida, com es costum en aquestas vetllas artísticas.

LICEO

Després de la *Tosca*, en la que tantas ovacions varen conquistarse el célebre tenor Anselmi, la Pasini-Vitale y el barítono Kaschmann, va posarse la popular *Traviata*, que no obtingué de molt tan bona acullida á pesar dels bons desitjos de la empresa.

Ni la senyora Caprile, que desempeñá el paper de protagonista, ni el senyor Fazzini, á qui s' havia encarregat la part de *Alfredo*, varen ser prou pera salvar la obra, quin conjunt resultá deficient, al punt de que 'l públich va *llamarse quieto* á pesar dels aplaudiments forsosos de una part de la cassola.

Perá rescabalarsé de aquesta petita ensopegada, la direcció ha anunciat pera aquesta senmana mateixa el debut de la eminent diva Darclée, fent sapiguer de pas que molt aviat debutarán el celebrat tenor Viñas y el famós barítono Battistini, que conta ab tants admiradors á Barcelona.

El gurmets del *bel canto* poden comensar á purgarse, ja que per Nadal será qüestió d' enfitarse ab tanta lleminadura.

ROMEA

Continúa representantse ab aplauso la nova obra del Sr. Godo *Animas perdudas*. És aquesta una comedia que desperta viu interés en el públich. Está molt ben construhida, com á filla qu' es del seu pare, y, á pesar dels seus efectismes, pot dirse que 'ls recursos escénichs de que s' ha valgut l' autor son de bon género. A voltas se decanta al melodrama, pero las escenas sentimentals son ben tractadas y el conjunt, tant en la exposició, com en el curs de l' acció, resulta brillant, fet exprés pera agradar al gros públich, lo que 's díu una obra ben teatral construhida per un mestre en l' art de fer bellugar personatjes.

¡Llástima que 'l diálech, literariament parlant, no estiga á l' altura de tant bellas qualitats!

La direcció, á cárrech d' en Viñas, que hi fa molt bé el tipo de protagonista, excelent. La Baró, en Vehil, en Doménech y en Casals van treure tot el partit possible dels seus papers. La Vallvé, de primera.

L' aconteixement de la darrera vuytena ha sigut sens dupte la presentació del Teatre Intim.

Tres eran las obras que formavan l' interessant programa: *Barateria*, drama en dos actes de André de Lor-

de y Masson Forestier. Traducció catalana de 'n Salvador Vilaregut; *Pél de panotxa*, comedia en 1 acte de Jules Renard, adaptació catalana de Adriá Gual, y *La má de mico*, rondalla trágica en 1 acte y 3 quadros, inspirada en un conte de 'n Jacobo, per S. Vilaregut.

De la primera y la darrera 'n donarem compte al estrenarse en el Teatro del Círcul de propietaris de Gracia. En la primera, *Barateria*, s' hi distingiren la senyora Baró, y els senyors Borrás y Viñas. En la darrera, fora de 'n Tor, que era el que l' havia estrenada, casi ningú estava en son lloch.

Pél de panotxa es, més que una obra de teatro, un estudi psicológich pera esser llegit; un drama íntim, molt íntim, familiar, qu' enclou un cas de terribles ensenyansas; es un valent cop de bisturí á una llaga social; pero el procés anímich queda un tant enfosquit per la manca d' acció. Ja hi ha certa naturalitat en lo que passa á aquella desgraciada familia en el transcurs de la comedia; pero lo que hauria d' entrar pels ulls, entra per las orellas: es més obra pera oyent que pera espectador.

Aixó fa que la obra sembla pesada no sentho, y aixó

DON ALACANDRO, BITLLETAYRE

6

d' aixó de la revolució ja 'n parlarém un altre día

—¡Hala, que dilluns se treu'... ¿A quién le doy la suerte?... ¡Apuntacions de Nadal á pesseta!...

¡TRABALLANT EL REGALET?

—¿Qué dius que t' ha dit la professora?
 —Que avuy es l' últim dia de classe, pero que demá á la rambla de Catalunya hi haurá fira de galls.

fa que 'l públich no fassi sino interessarshi per voluntat de ferho, pero sense que la sensació l' animi á admirar ni á entussiasmarse.

La senyora Jarque (*Pel de panotxa*) y la Sra. Baró en el paper de mare varen ser las que van dur tot el pes de la comedia, sobre tot la primera que matisá el paper d' una manera notabilíssima.

NOVETATS

En *Rakú* s' ha despedit per fi dels bastaixos rivals seus y del públich en general, després d' haver lluytat y guanyat sempre y en totas condicions, ab samarreta, sense samarreta, contra dos, contra tres, contra cinch de carrera...

¿Hont anirá ara aquella gentada que omplía cada nit la espayosa sala del passeig de Gracia?

Dilluns varen debutar els artistes *Henry and Tyler*, interessants ciclistas que executan notables combinacions; y un tal *Blanch*, qui acompanyat de una noyeta treballa admirablement els jochs malabars, fentse aplaudir de valent per la netedat y la precisió del seu art seguríssim.

Els expressats números segueixen en novetat al titulat *Campionat internacional de boxe*, compost de sis senyors que simulen una baralla en-tota regla. Tota vegada que

aquest esport resulta exótic al nostre públich, no es d' extranyar que 'l número no interessés gayre als espectadors estragats ab las lluytas precedents.

GRANVIA

S' ha estrenat una sarsueleta de 'n Perrin y Palacios, música del mestre Jiménez. Porta per títol *La Bandera Coronela*, y á pesar de haverhi motiu premeditat pera entussiasmar, no va fer aixecar cap má pera aplaudir. Es una més de las moltas obras que 's fan per negoci y que no ganancían á ningú.

Ab tot y l' esqué dels escándols y apassionaments que havia promogut á la *villa y corte*, aquí no va agafar peix.

L. L. L.

El coro á can Lleganya

Del cel ab mandra fugen las estrellas
 al veure que la nit recull son manto.

Á LA TAQUILLA DE ROMEA

—¡Quatre pessetas per una butacal... ¿Y d' aixó 'n diuhen barateria?... ¡Qu' están de broma aquests modernistas!

De las collas d' alegres caramellas
una encare ne resta: la del Llanto,
amiga del bullici y la alegría.
Al parlar un de la colla d' aná á jeure,
un altre, que á dormir may hi aniria,
d'íu:—Falta aná á una casa.

—Quína; á veure—

respón el director.

—A can Lleganya.

—Bravíssim,—diuhen tots—á la carrera!
que hi ha 'l careto (*) més feixuch d' Espanya;
y als cinch minuts fan rotllo dintre l' era.

—¡Au, somhi noys! y no m' erreu el tó,—
d'íu el que 'ls dirigeix ab tant salero,
sentintse al poch ratet eixa cansó,
que fou del vell Lleganya 'l desespero:

Som els joves d' aquest poble
que sabém més de cantá;
per aixó busquém els ous
ab un cove de pallá.

Quan ens senten las ninetas
totas surten al carrer
y més tart passen revista
al cove del galliner.

Si las gallinas no us ponen
no 'ns espantém,

que 'ls goigs de las botifarras
alegres també 'ls cantém.

Entre 'ls joves de la colla
n' hi ha un hereu molt trempat,
que de vostra pubilleta
n' está molt enamorat.

Apa, donchs, no sigueu plagas
mireu qu' es un bon xicot...

sortíu, sogre, á la finestra,
y feu avuy un va-y-tot.

Si las gallinas no us ponen
no 'ns espantém,

que 'ls goigs de las nenas macas
alegres també 'ls cantém.

Desperta al vell Lleganya eixa cansó,
que roncava de gust ja feya estona.
Salta del llit y desde un gran balcó
els canta aquesta que potsé es més bona:

Toqueu pipa á marxas dobles
ab el cove á un' altra part,
ó aneu á dormir la mona
¡borratxos! qu' es massa tart;
puig si més torno á sentirvos
en camisa y calsotets
baixaré, y de la pallissa
que vos clavo ¡grans pillets!
no 'us valdrá portá ab vosaltres
eix bon hereu,
que 'ls goigs de las garrotadas
ben tristos els cantareu.

Acut plorant sa filla desseguida,
y enfadada li d'íu:—¡Vaya una tretal!
¡Quíns xascos de donar!, sembla mentida;
¿com me presentó desd' aquesta feta
al ball? Pochs joves venen á buscarme
perque troban que vaig massa feixuga;
ara sí que del tot puch retirarme,
que aixó ha de durme encar' més mala estruga;
y cau en basca al dir aixó la nena,
torturada per tals presentiments;
y al véurela son pare ab tanta pena
—¡Ditxosos coros! d'íu petant de dents,

L' AVI RIERA

(*) Nom que donan á las noyas que van pesantas per ballar,
allí ahont aixó succehí.

Ab ocasió del debut dels *vermells*—nom ab que ja molta
gent coneix als urbans—ha tornat á posarse sobre 'l tapet
la qüestió de la utilitat ó inutilitat dels pacífichs Xanxes,
ahir subordinats del comandant Omedes y avuy á las
ordres del *sub* Mendiola.

Fins s' ha arribat á dir que 'ls antichs guardias, d' una
part mitj gelosos del éxit dels nous y de l' altra mitj cre-
mats per las apreciacions que sobre la seva capacitat ve-
nen fentse, estavan casi determinats á pendre una actitut,
que no sé si hauria sigut académica, ó heroyca, ó senzi-
llament de protesta enérgica *al par que* respectuosa.

* *

¡Pobres municipals!...

Rendint á la veritat el tribut que cap home de bons
sentiments pot negarli, m' atreveixo á dir que en part
tenen rahó.

De la desorganisació que 'ls maleja, dels abusos que ab
ells se relacionan, del paper desayrat que ab freqüencia
representan, ¿quí 'n té la culpa?

Tothom. Ells, el públich y, més que ningú, els Ajun-
taments que durant un quart de sigle s' han anat relle-
vant en la desadministració dels malaventurats béns de
la Pubilla.

El pa pa, y el ví ví.

Mentres á Ca la Ciutat tothom mani y ningú obeheixi;
mentres el favoritisme sigui l' única lley que imperi en
aquella Casa, la Guardia municipal, fidel reflexo de la
inteligencia que la governa, será forsosament lo que avuy
es y lo que sempre ha sigut: una flauta que no sona, per-
que no hi ha ningú que la sábiga fer sonar.

* *

Y al sintetisar en aquesta forma la nostra opinió sobre
tan rebregat assumpto, no será ociós recordar lo que re-
ferintse als bescañats Gutierrez deya un escriptor á qui
tots vostés coneixen:

Cert es que 'ls guardias municipals
son una colla de carcamals,
quadrilla inútil que sóls se mou
quan sona l' hora de cobrá 'l sou.

Mes també opino que molta gent
que d' ells se burla contínuament,
si en aquest *cuero* pogués entrar,
...sóls se mouria per 'ná á cobrar.

¡El mammuth!...

Ja 'l tením, llest y acabat, omplint el Parch ab tota la
magestat de las sevas abultadas formas.

En altres temps, la utilitat de la voluminosa bestia que,
retratada de bulto y de tamanyo natural, admira el pú-
blich, hauria sigut tremenda.

—Si no fas bondat—haurían dit las mares als seus fills
revoltosos—cridaré al mammuth.

Ara, aquesta amenassa vé tart,

Després de l' aparició del automóvil, tot' altra materia
de pánich y terror resulta un gra d' anís.

Davant d' un *Panhard* llensat á vuytanta kilómetros
per hora, *¡boca abajo* tots els mammuts!

Dos amichs polfíichs
topan pel carré:

—Qu' ets dels de la dreta

—Noy, no ho sé ben bé.

Tú á l' esquerra 't tiras?

—Sí, ja 'n finch desitj.

Un:

—Bé, quan acabin,
passaré pel mitj.

Dissapte l' arquitecte M. Jaussely, qu' está á punt de
tornarse'n á Fransa, va donar al Saló de Cent una inter-
ressant conferencia sobre l' enllás de Barcelona y 'ls po-
bles agregats.

Erudit, coneixedor del assumpto y enamorat del seu

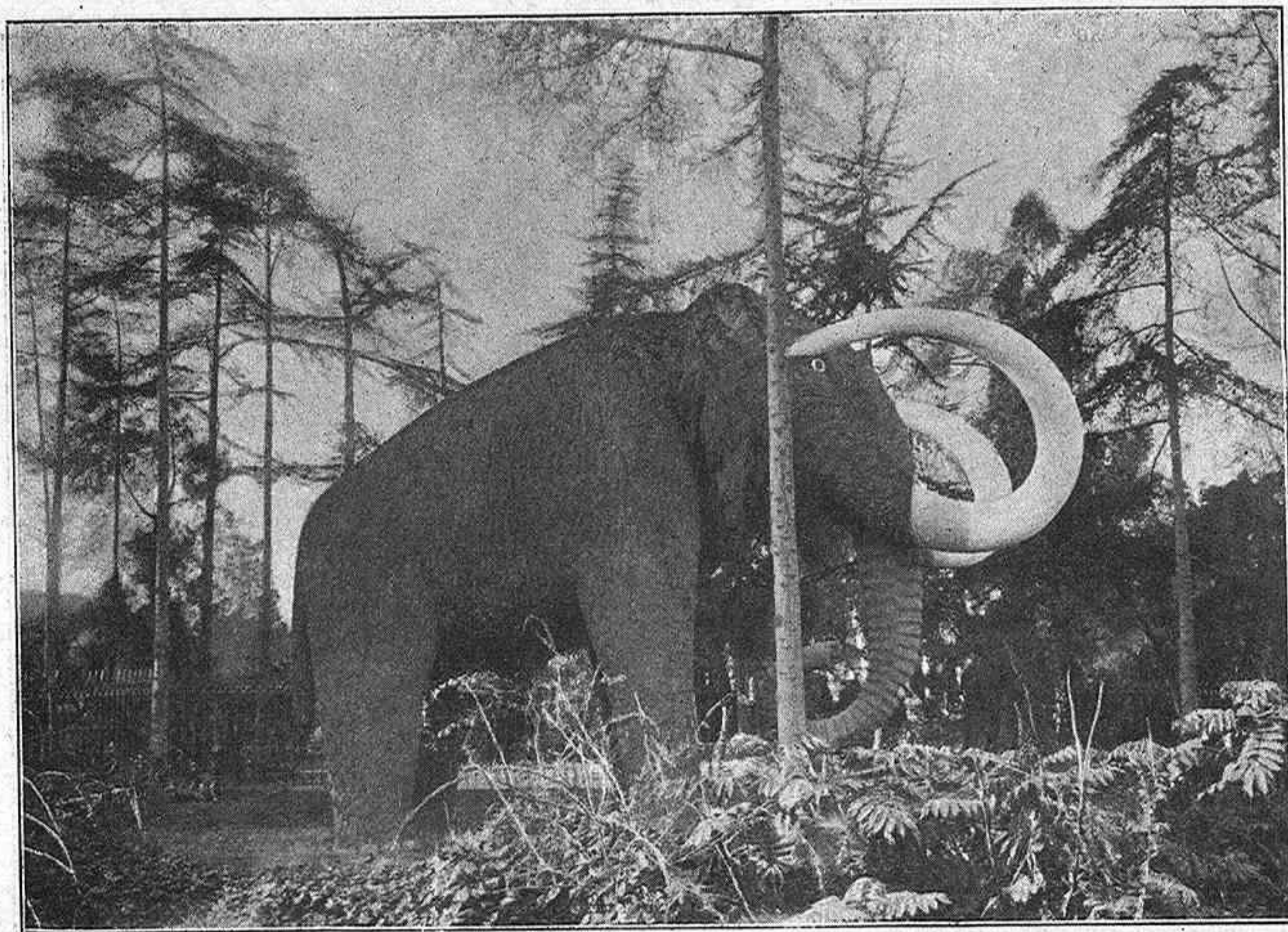
COM TOTHOM

Dibuix de F. SABDA

—Veyám, contém: ab un ral de participació, ¿quánt me vindría á tocar si treyam la primera?

UN ANIMAL QUE FA DE BON MANTENIR

EL MAMMUTH ARTIFICIAL

qual instal·lació acaba de terminarse al Parch de Barcelona.

pensament, l' orador encantà al auditori ab la pintoresca descripció del projecte qu' en públich certámen obtingué el primer premi.

Segons ell, l' enllàs depén de la voluntat dels barcelonins.

Conformes.

Las amonestacions ja están tiradas.

¿Ahónt es ara el capellá que santifiqui la unió?

Y qui d'ú el capellá, d'ú els milions que pera reali-sarla 's necessitan.

Que en Lacandro es propietari fa poch s' ha ben demostrat.

«La propietat es un robo»

ell, un d'ía, va afirmá.

Donchs, ara, *ayúdenme ustedes á silogismear.*

Cassat al vol:

—¿Qué deurá venir á ser aquesta exposició d' auto retratos de que tant parlan els diaris?

—El nom ho indica ben clar: auto retratos, es á dir, retratos d' autos.

—Bé, pero, autos ¿qué son?

—¡Automóviles, home!

Una dama l' altre d'ía per la rambla repartía prospectes de un sombrero; quan la gent que per 'llí roda degué trobar que la moda no li esqueya massa bé. Y ab tota la mala pata vinga darli saragata y ferla servir de joch... ¿Aixó son vistas á Europa? Aixó lo qu' es una tropa digna de viure al Marroch.

Després dirán que á Barcelona escassejan els quartos. Desde fa una pila de días, ni demanantlo per remey y ab recepta del metje, hi ha modo d' adquirir un d'écim de la rifa de Nadal.

Veritat es, per xó, que aquest any l' idea de ferse rich en un tancar y obrir d' ulls s' ha generalisat d' una manera assombrosa.

Fins els súbdits de don Alacandro, enemichs jurats del capital, jugan els seus bitlletets ab el deliberat propósit de treure la primera.

Per desgracia d' uns y d' altres vindrá el sorteig y ¡ucutí! tots aquests daurats ensomnis se disoldrán com el fum.

Encare surt de tant en tant á las conversas la troballa de 'n Pío Baroja que 'ns fa juheus als catalans.

¡Llástima que sigui una carrinlonada sense solta! Si no ho fos, n' hauríam d' estar tots contents y esperansats, perque segons, el títul d' una fulla que feya repartir un bon senyor protestant, *La salvación ha de venir de los judios.*

No ho duptin, qu' es l' Evangeli (Juan, IV, 22).

—L' amich Junoy l' altre d'ía ab en Xenius va esmorzar y d'ú que aquest no tenia gayre gana...

—Cá, sería que no *glosaba* menjar!

Diu que en Rakú se n' ha anat; y diu que en Milés també... Pro la empresa s' ha quedat un remanent de *milés*.

Contra la nostra costum de no donar bombos á artistas

incipients, devém haver de tributar un aplauso al jove violinista don Joan Rigualt, del Vendrell, guanyador del premi en las oposicions de violí darrerament celebradas en la Escola Municipal de Música.

Pero no ho fem simplement pel premi obtingut, sino per la manera verdaderament magistral que interpretá el concert de Beethoven, que li valgué moltes y calurosas felicitacions y que permet augurar al artista un brillant pervindre.

Desitjém que 'l Sr. Rigualt s' esforsi en donarnos prácticament la rahó.

Altre cop!.. Ditxosa valla
del carril de Sarriá! —
La premsa seria may calla:
que aixó ha de sê avuy, demá...
Pero, en tant, la companyia:
qu' ara nó, que un altre día,
als vehins va fent vallá.

Llegeixo:

«El difunt rey de Suecia ha deixat moltes memórias.»

—¡Ah!—deuran haver dit els favorecuts.—Mil gracias.

Pera deixar memórias als hereus no 's necessita possehir una gran fortuna.

Un altre escape de gas
y més gent asfixiada!
Si aixó 's fa de temporada,
farém un bon desembrás.
Donas, havéu d' aná alerta!
Tinguéu compte, cada nit;
no deixéu, al aná al llit,
l' aixeta de pas oberta.

«Novedats» ha deixat de ser un teatro consagrat a Art. Ara es un temple dedicat á Hércules.

Retirat en Rakú, han vingut els boxeadors internacionals.

Es á dir, després de la traveta científica, el cop de puny artístich.

¿Tardarém gayre temps á véurehi la còssa filosófica?...

—¿Has llegit aquest avís?
¿Qué tal? ¿No 't deixa assombrat?

L' ASFIXIA GASOMÉTRICA

—¡Si qu' es dolorós!... Nou de familia, y morírseli tots asfixiats!

—¡Calli, hòme, calli!... ¡Y lo que pujará el compte á fi de mes! ¿Que 's pensa quin escape hi havia?

—«L' Almanach Bailly agotat»...
 ¡Es clar, com que 'n van fer sí!

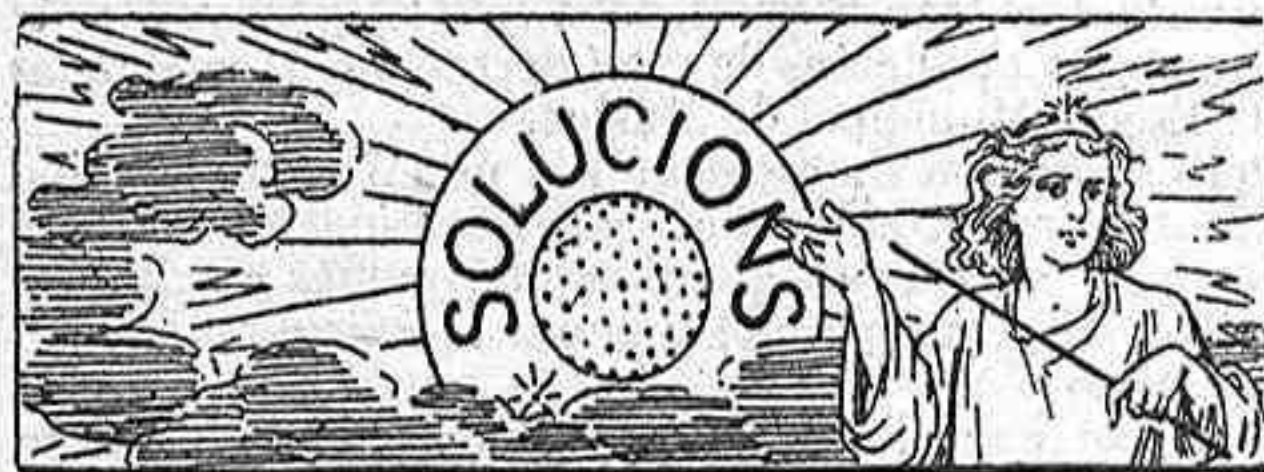
Un capellá, que ha tingut no se qué ab el bisbe, publica contra ell un escrit, en el qual cita un tros del *Tenorio* y assegura qu' es del *malograt Zorrilla*.

Per aixó, digníssim reverendo, sí que no hi passo.

Si á un home com en Zorrilla, que va morirse de vell, li diu *malograt*, ¿qué dirá d' un nen de sis anys que 's mor quan ja sab multiplicar y partir?

Jo respecto molt—aixís la Solidaritat m' ho imposa— el traje sacerdotal; pero aixó no m' impedeix advertir al referit capellá que aixó de *malograt* sóls ha d' aplicarse á la joventut.

¿Ho tindrà present en lo successu?

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Ja-po-ne-sa.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Paula—Palau.*
- 3.ª MUDANSA.—*Grassa—Grossa.*
- 4.ª CONVERSA.—*Gat.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Gervasi.*

AL PARCH.—EL MUSEO DE PETROGRAFÍA

EL FORASTER:—¿Qué piedras ser estas?

EL VIGILANT:—Del cert no ho sé, pero jo calculo que deuen ser unas quantas *primeras*, que las tenen aquí per' anarlas colcant á *medida* que 's necessitin.

«A un mano que despatxava talóns falsos de Nadal li han trobat una pistola... de calibre colossal. La pistola, á qué venía? Jo 'ls ho contaré en secret... Devía ser per fé 'l pago en cas de que haguessin tret.

6.ª ROMBO.—

N
 N A S
 N A T A S
 N A T A L I A
 S A L A S
 S I S
 A

7.ª INTRÍNGULIS.—*Orihuela.*

8.ª TERS DE SÍLABAS.—*Serapi—Ramona—Pinatell.*

9.ª GEROGLÍFICH COMPRIMIT.—*Masnou.*

NOTAS DE CASA

Organisat pel «Foment de las Arts Catalanas», diumenge tingué lloch á la Sala Balmes un concert á cárrech de la Secció Artística de l' agrupació *Els Novells*. Executants: Srs. Sánchez Deyá, Diní y Ardévol.

El dilluns al «Foment del Treball Nacional», la nena Aurelia Sancristófol, alumna de la Escola Municipal de Música, doná també un concert de violoncelo. Va acompanyarla el seu professor D. Joseph Soler.

Baix la direcció de D. Emili Atzerol, s' está organisant á la barriada de Sant Martí un petit Orfeó infantil.

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

NOTAS D' ACTUALITAT

Fa una setmana—que 'l senyor Pau no beu ni menja—ni te descans.

A casa seva—passan treballs
 puig no li poden—fer pendre may
 ni una copeta—de sis-hu: ¡Ay!
 tota la causa—del seu trist mal
 es perque 'l pobre—del senyor Pau
 va voltar tota—la capital
 en busca d' una—*dos-terça-quart*
 y en totas bandes—veya penjat
 aquest lletrero—per ell fatal:
 «Ya no hay billetes de Navidad.»

ACENTÍGRAFO

Treu tants *tot* mossen Pasqual
 quan parla ab una persona,
 que si 'l sent la majordona
 li diu, ¡que n' es de *total*!

F. JOANET

MUDANSA

Mira en Pep si es poca solta,
 que te una *tot* al corral,
 y per ferli da una volta
 no ho pot fe sens la *Total*.

MUSCLUS

TERS DE SÍLABAS

· · · · ·
 · · · · ·
 · · · · ·

Primera ratlla vertical y horisontal: Animalet.—Se-
 gona: Sanguinari.—Tercera: Ma sogra ho es bastant.

MR. GERMAIN LACAI

—Comprim aquesta polla, senyoreta.
 —Senyor, ¿vol un capó? miri qu' es gros.
 —¿Que es de *dugas-primera* aquesta bestia?
 —Sí, senyor; es del Prat, ¿oy qu' es hermós?
 —¿Y quan ne demaneu?

—Dinou pessetas.

—Alsa *amigo*; si que us ho feu pagar.
 —No hu cregui; aquest capó, de mantenirlo
 no 's pot pensá 'l que 'ns arriba hu costar;
 quan allí 'l Prat el riu va *desmandarse*
 aquest el vam trobar mitj mort á un sot
 y vam poguer salvarlo y engreixarlo
 donantli cada día Emulsió Scott.

L' HOME OCIÓS, S' ABURREIX

—Senyoret!
 —¿Qué hi ha?.. qui 'm crida?
 —Soch jo.
 ¿Y que vols *tres?* veyam
 si no podré dormí encare.
 —Es que l' están demanant.
 —¿Y qui es que ve hu visitarme
 tan dematí?

—Un senyor alt
 que va vestit de livita
 d' un coló, aixís, com de sanch,
 no sé si es una disfressa
 ó un capitá general.
 —*Tres-quarta*, donchs; ja m' aixeco;
 fujo del llit ab un salt,
total, sense encostiparme
 que no deixa de sé estrany,
 em vesteixo, vaig á veure
 qui el meu *sueño* ve á *turbar*
 y aixís qu' ell em veu la pinta,
 sense darme 'l Deuloguard,
 em presenta una targeta
 ahont hi llegeixo ben clar:
 «GUARDIA URBANA. *Le desea*
 »*felices Pascuas*» // *Tableau!*

43,541

En aquest bitllet hi jugo
 deu ralets y mal gastats,
 y si acás surt la primera
 serán per mí convidats
 á una *prima-quarta-quinta*
 y un tiberi de *mistó*,
 tots els que d' eixa xarada
 encertin la solució.

J. STARAMSA

II

Com que tú, *prima-segona*,
 no 'n tens res de *terça-quart*,
 no extranyis que, quant te cridi,
 no vulgui dirte *Total*.

MANEL NOEL

ANAGRAMA

Ahir vaig pendre café
 junt ab lo *Tot* de 'n Marcial
 y una capsua va donarme
 casi plena de *total*.

A. VITALLA

—¡Qué diastre!... Ja que no fem res, á veure si al menos veném
 uns quants galls.

ENDAVINALLA

Tenint dents no puch menjar,
visch en palaus y casetas
y guardant moltes pessetas
ni una sola en puch gastar.
En urbanitat molt forta
me considero y ho soch,
puig que may entro jo en lloch
sense quedarme á la porta.

ANTONI FELIU

SINONIMIA

—Avuy han tallat un *tot*
á la senyora María.
—Bé prou que m' ho han *total*
allá á la confitería.

SISKET FERRÉ

SOBRE DE CARTA

(Gerona)
S. ANDRÉS CASAMADA D' ARCADAS
Calle de Culera
PORT-BOU

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas el títol de una famosa comedia castellana y el nom de son autor.

KOKA ROKA Y C.^a

CONVERSA

—Que ja ha comprat el gall, senyora Paca?
—Pobre de mf; no m' hi faig ab galls; em fan po.
—Llavoras diguí que no farán Nadal aquest any.

UN AVÍS OPORTÚ

—Ezo que le digo me zale del arma...
—Cuydado, mestre, que ara las armas están prohibidas.

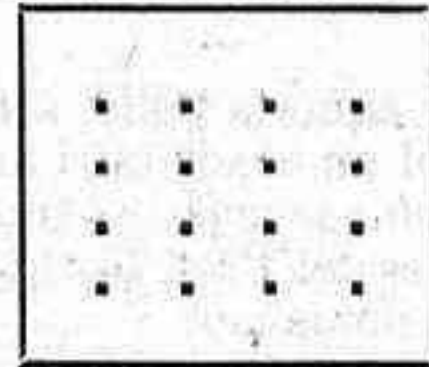
—Si senyora, sí, ahir van regalarme dos caps molt macos.

—Potser son pollastres?

—No senyora, son... lo que habém anomenat entre vosté y jo.

SAMATRUQUIS

QUADRAT

1.ª línea vertical y horizontalment: Abridh.—2.ª: Po-
blació catalana.—3.ª: Fruyta y 4.ª: Metall.

UN QU' ESTIMA Á UNA MARÍA

—Necessito que 'm tornis aquells cent duros que 'm deus.

—¡Impossible! Tots plegats no te 'ls podré pagar pas may. Ara, si vols, ho faré en deu plassos mensuals escalonats de cinquanta pessetas cada un.

—Aceptat. Sigui de la manera que sigui, la qüestió es cobrar.

*
* *

Vels'hi aquí que vencé 'l primer pagaré, y l' acree-
dor, com sempre, 's quedá á las capsas.

—Si no 'm devías pagar—li digué—¿perque t' ha-
vías de comprometre? ¿No era millor deixar las co-
sas com estavan?

—Veurás, noy, vaig ferho pel teu bé.

—¿Pel meu bé?

—Sí: vaig figurarme que perdre deu duros cada mes no 't sabría tan greu com perdre'n cent de una vegada.

En un judici oral.

El president á una senyora que 's presenta á de clarar en calitat de testimoni.

—¿Quína edat té, senyora?

Ella, ab accent molt estudiat:

—He vist florir vintivuit primaveras.

El president, no donantse per convensut:

—Llavoras ¿quánts anys fá que vá quedarse cega?

ADVERTENCIA

Tota la correspondencia, lo mateix l' administrativa que la de redacció, ha de venir dirigida al Editor-propietari de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA, D. Antoni López.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Día 30 de Deseembre
Sortirá L' ALMANACH

DEL SENMANARI

LA CAMPANA DE GRACIA

Un tomo, tot polítich, **DOS RALETS** per tot Catalunya

DIETARIOS PARA 1908 Desde Ptas. 0'80 á 2'50

NOVEDAD

JACINTA

Novela de **LUIS CAPUANA**

Versión española de **MIGUEL DOMENGE MIR**

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

NOVEDAD

El éxito de las Naciones

POR

EMILIO REICH

Dos tomos, Ptas. 1'50

Obra nueva

León Tolstoi

**LA
 REVOLUCIÓN RUSA**

SU SIGNIFICACIÓN Y ALCANCE

Traducción de Augusto Riera

Un tomo, Ptas. 1

Se
 ven
 per
 tot
 Cata-
 lunya

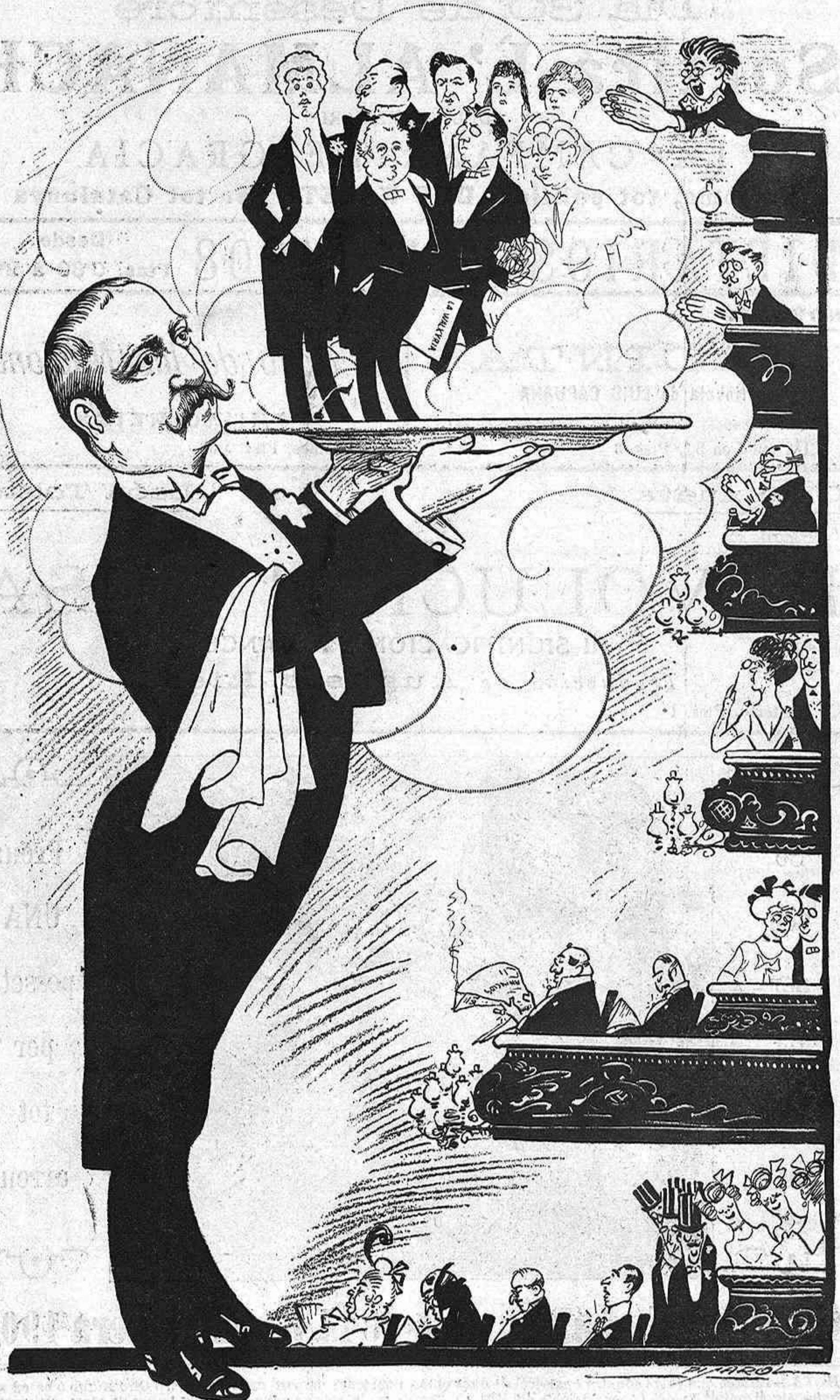

Preu:
 UNA
 pesseta
 per
 tot
 arreu

Almanach de La Esquella de la Torratxa pera 1908

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LAS NITS DEL LICEO
M. BERNIS, GARÇON CUMPLIMENTÓS

—Si'l vous plait, messieurs!